

OBSAH

PRVNÍ ČÁST

NAVÍJEČSKÁ DÍLNA

1. Základní poznatky o bezpečnosti práce	14
1.1 Bezpečnost a hygiena ve školních dílnách	14
1.2 Bezpečnost při práci na navíjecích strojích	14
1.3 Bezpečnost při práci v navijárně	15
1.4 Předpisy pro impregnaci	16
1.5 Bezpečnostní opatření v dílenské zkušebně	17
2. Pracoviště v navijárně	18
2.1 Pracoviště ručního navíjení	18
2.2 Oddělení mechanických prací	21
2.3 Pracoviště strojního navíjení — navíjecí stroje	21
a) Strojní poloautomatická navíječka typ NV-100 V „Adast“	24
b) Navíječka typ OFA-U „Micafil“	28
c) Československá poloautomatická navíječka statorových cívek typ NS-3 „MEZ“	29
d) Automatická navíječka typ ST-I „Micafil“	30
e) Navíjecí stroje pro tlusté vodiče	31
2.4 Oddělení impregnačních a sušících prací	33
2.5 Dílenská zkušebna — měřicí přístroje	34
2.6 Šablony a přípravky pro navíjení cívek	45
a) Jednoduché šablony a trny	45
b) Šablony tvaru „rybičky“	46
c) Několikastupňové šablony	46
d) Univerzálně nastavitelné přípravky	47
e) Speciální navíjecí a formovací zařízení	48
f) Makety	49
2.7 Rozsah navíjecích prací ve školních dílnách	50
a) Vinutí šablonové	50
b) Vinutí prošívané nebo protahované	50

c) Vinutí svařované	50
d) Vinutí vkládané	52
e) Vinutí tyčové	52
f) Vinutí klecové	52
3. Názvosloví vinutí	53
3.1 Vinutí	54
3.2 Označování svorek a vývodů vinutí střídavých strojů	55
4. Principy spojování cívek	57
4.1 Pólová rozteč	57
4.2 Krok vinutí	57
4.3 Plný krok cívkový	58
4.4 Zkrácený krok cívkový	58
4.5 Sériové zapojení	59
4.6 Paralelní zapojení	59
4.7 Princip spojování aktivních stran cívek	59
5. Příklady spojování vinutí	60
5.1 Jednofázové vinutí s pomocným vinutím rozběhovým	60
5.2 Trojfázové vinutí	63
5.3 Jednovrstvové vinutí pólové	66
5.4 Patrové vinutí pólpárové	68
5.5 Vinutí nesouměrné	71
5.6 Vinutí souměrné dvouvrstvové	73
6. Výroba vinutí a postupy při navíjení	73
6.1 Přípravné práce	73
6.2 Izolování drážek a cívek	74
6.3 Navíjení statorového svazku (pakety)	77
6.4 Navíjení statorů na větší výkony	86
6.5 Rotorové vinutí asynchronních motorů	89
6.6 Výrobní postup pro trojfázové prošívané vinutí rotoru	90
6.7 Navíjení dvouvrstvových tyčových vinutí rotorů	93
7. Praktické dílenské výpočty pro výrobní praxi	96
7.1 Výpočet vinutí motoru na jiné napětí	96
7.2 Určení jiného průřezu drátu	97
7.3 Záměna materiálu drátu	100
7.4 Převíjení trojfázových motorů na jednofázové	101
8. Dílenská schémata	102
9. Poruchy asynchronních motorů a jejich odstranění	117
10. Rozdělení látky na tematické celky	125

ELEKTROINSTALAČNÍ A MONTÁŽNÍ DÍLNA

11. Druhy prostředí a podkladů pro návrh a instalaci elektrického silového rozvodu (ČSN 34 0070)	127
11.1 Prostředí základní (obyčejné)	127
a) Prostředí studené	128
b) Prostředí horké	128
c) Prostředí vlhké	128
d) Prostředí mokré	128
e) Prostředí s vodivým okolím	128
f) Prostředí s nebezpečím mechanického poškození	129
g) Prostředí s otřesy	129
h) Prostředí žíravé	129
i) Prostředí prašné	129
j) Prostředí prašné s prachem vodivým	129
k) Prostředí s nebezpečím požáru nesnadno zápalných látek	130
l) Prostředí s nebezpečím požáru snadno zápalných látek	130
m) Prostředí s nebezpečím od hořlavých prachů	130
n) Prostředí s nebezpečím od hořlavých par a plynů	130
o) Prostředí s nebezpečím od výbušin	130
11.2 Prostředí složitá	131
a) Prostředí složitá	131
b) Prostředí venkovní	131
11.3 Podklady	131
a) Podklady nehořlavé a nevodivé	131
b) Podklady nehořlavé a vodivé	131
c) Podklady hořlavé	131
d) Podklady nesnadno hořlavé s odolností proti šíření plamene	132
11.4 Volba vhodného elektroinstalačního materiálu	132
a) Otevřená soustava	132
b) Utěsněná soustava	132
11.5 Hlavní zásady pro montáž elektrického vedení	132
12. Praktické provádění ochran před nebezpečným dotykem (ČSN 34 1010)	137
a) Prostory bezpečné	138
b) Prostory nebezpečné	138
c) Prostory zvlášť nebezpečné	138
12.1 Hlavní zásady ochrany před dotykem živých částí	138
a) Ochrana polohou	139
b) Ochrana zábranou	139
c) Ochrana krytím	139

d) Ochrana izolací	139
e) Ochrana zvýšenou izolací	139
12.2 Způsoby prakticky prováděných ochran neživých částí elektrického zařízení do 1 000 V	139
a) Ochrana izolací	140
b) Ochrana polohou	140
c) Ochrana zábranou	140
d) Ochrana nulováním	141
e) Ochrana zemněním v soustavách s uzemněným nulovým bodem — uzlem	145
f) Ochrana zemněním v soustavách s izolovaným nulovým bodem — uzlem	146
g) Ochrana chrániči	147
h) Ochrana pospojováním	148
i) Ochrana oddělením obvodů	148
j) Ochrana bezpečným napětím	149
12.3 Spojování uzemňovacích soustav	150
12.4 Zemniče	151
13. Spojování vodičů v silnoprroudých instalacích (ČSN 37 0606)	152
13.1 Svorkový materiál	154
13.2 Kabelová oka	164
14. Provádění instalací silovými kabely do 1 kV (ČSN 37 5054)	164
15. Osvětlení (ČSN 36 0030, ČSN 36 0046)	170
a) Obytné místnosti	171
b) Průmyslové osvětlení	171
c) Barva světla	173
d) Velikost světelné intenzity	173
e) Osvětlovací tělesa a jejich montáž	173
15.1 Světelné zdroje	177
a) Žárovky	177
b) Výbojky	178
c) Neón	181
d) Zářivky	182
15.2 Praktické ověření velikosti osvětlení	186
16. Revize a zkoušení elektrických silnoprroudých instalací (ČSN 34 3800)	187
16.1 Prohlídka technického stavu zařízení	187
16.2 Zkoušení elektroizolační pevnosti	189
16.3 Proměřování účinnosti ochran proti nebezpečnému dotykovému napětí	191
16.4 Zkoušení přechodových zemních odporů	194
17. Rozvodnice, rozváděče a přístrojové rozvodnice (ČSN 34 1060)	196
17.1 Přístrojové rozvodnice	196

17.2	Elektroměrové rozvodnice	198
17.3	Rozvodnice a rozváděče pro průmyslové závody	200
18.	Některé druhy elektrických přístrojů a jejich zapojování	204
18.1	Spínače a přepínače	205
18.2	Samočinné schodištvé spínače	207
18.3	Elektromagnetický otvírač dveří	209
18.4	Stykače	210
19.	Kabely a montáž kabelů	215
19.1	Druhy kabelů	215
19.2	Kladení kabelů	219
19.3	Příslušenství kabelů	223
19.4	Montáž kabelů	225
19.5	Zalévací hmota	232
20.	Zkoušení — dílenské měření některých elektrických veličin	235
20.1	Zkoušečky napětí	235
20.2	Měřicí přístroje	237
20.3	Měření napětí	239
20.4	Měření proudu	240
20.5	Měření příkonu	242
20.6	Měření odporu	245
20.7	Měření izolačního odporu	247
21.	Elektromotory	249
21.1	Postup při montáži, údržbě a kontrole elektromotorů	249
21.2	Synchronní motory	254
21.3	Asynchronní motory	256
	a) Motory s kotvou nakrátko	257
	b) Motory kroužkové	262
	c) Motory jednofázové	267
	e) Motory se stíněným polem	268
21.4	Stejnoseměrné motory	269
	a) Motor sériový	269
	b) Motor derivační	270
	c) Motor kompaundní	270
21.5	Jednofázové komutátorové motory	271
21.6	Repulsní motory	271
21.7	Sériový trojfázový komutátorový motor	272